

Jina .....

Nambari yako : .....

Sahihi .....

Tarehe: .....

102/2

KISWAHILI

Karatasi 2

Lugha

Marchi/Aprili 2015

Muda: Saa 2½

CROSS COUNTRY EXAMS 2015

Hati ya kuhitimu kisomo cha sekondari Kenya (K.C.S.E)

102/2

Kiswahili

Karatasi 2

Lugha

Saa 2½

MAAGIZO

- Andika **jina lako** na **namba yako** katika nafasi ulioachiwa hapo juu.
- Jibu maswali yote.
- Andika majibu yako katika nafasi ulizoachiwa katika kijitabu hiki cha maswali.

Karatasi hii ina kurasa 7 zilizopigwa chapa. Watahiniwa ni lazima waangalie kama kurasa zote za karatasi hii zimepigwa chapa sawasawa na kuwa maswali yote yamo.

1. UFAHAMU

Soma kifungu kifuatacho ujibu maswali.

Limeibuka swala kwamba polisi waliokuwa wakiongoza mashtaka mahakamani sasa watakuwa chini ya Mkuu wa sheria si kamishina wa polisi. Ni hatua iliyo na mashako katika utekelezaji na usimamizi wa sheria.

Hatua hiyo itasaidia kuhakikisha kwamba washtakiwa watapata haki kamili na kuzuia visa ambapo polisi wakati mwingine walikuwa wakiwasingizia washtakiwa madai ya kiongozi wa mashtaka.

Polisi hawapaswa kutekeleza majukumu Fulani katika maongozi ya sheria kwa kuruhusiwa kuwatia nguvuni washtakiwa, kuwatayarishia mashtakak na halafu kuwafikisha mahakamani.

Maafisa husika sharti wafunzwe upya kuongoza mshtaka kuambatana na sheria wala si kanunbi za polisi wanaoongoza mashtaka, wew mawakili waliosomea uanasheria ipasavyo sawa na mawakili hao wengine. Hali hii itazuia visa ambapo wakili huwa anafahamu sheria kuliko kiongozi wa mashtaka.

Mawakili zaidi umma wafaa kutengewa wasio na pesa za kuwalipa mawakili wa kibinafsi kuwatetea. Hatua hizo zinaharakisha kesi zirundikanazo mahakamani na kupunguza idadi ya washtakiwa wanaowekwqa rumande na hitilafu za kisheria.

Maswali:

(a) Yape makala haya anwan mwafaka. (ala 1)

.....
.....

(b) Kwa mujibu wa makala fafaua utekelezaji wa sheria mahakamani umetiwa sura mpya. (ala2)

.....
.....
.....

(c) Thibitisha kuwa washtakiwa nchini Kenya wamekuwa wakikosa haki. (ala2)

.....
.....

(d) Shughuli za mahakama na utekelezaji sheria kuboreshwa. Eleza. (ala3)

.....
.....
.....

(e) (i) Orodhesha majukumu ambayo polisi hawafai kuyatekeleza kisheria. (ala2)

.....
.....

(ii) Eleza kwa nini washtakiwa wengi huwekwa rumande. (ala1)

.....
.....

(iii) Eleza sababu muhimu inayowakataza polisi kutekeleza majukumu uliyaorodhesha katika sehemu ya

(e) (i)

(ala1)

(f) Eleza maana ya:

(ala3)

(i) Rumande

(ii) Himaya

(iii) Zirundikana

2

MUHTASARI/UFUPISHO: (ALAMA 15)

Soma taarifa ifuatyo kasha ujibu maswali kulingana na maagizo:

Imesemwa na kurudiwa tena na tena kwamba , iwapo tuna maono ya kujiondoa katika umaskini wa kupindukia , ni lazima tukipe kilimo umuhimu. Zaidi ya Wakenya milioni kumi wamo katika hatari ya kufa njaa katika maeneo mbali mbali kwa sasa kufuatia uhaba wa chakula nchini.

Kiini kikubwa cha njaa hiyo ni mapuza ya muda mrefu katika sekta ya kilimo. Imesahaulika kuwa karibu asilimia sabini na tano ya Wakenya wanategemea kilimo kwa chakula na mapato ya kifedha kila siku. Kilimo hutoa robo tatu kwa wananchi na pia kuletea serikali karibu robo ya mapato yake kutokana na mauzo ya mazao katika mataifa ya nje.

Wataalamu wa maswala ya zarra wanaeleza kuwa pato la nchi linalotokana na kilimo huangamiza njaa mara nne zaidi ya mapato yanayotokana na shughuli nyinginezo za kiuchumi. Hiyo ni kwa sababu shughuli za kilimo hulenga kuzalisha vyakula moja kwa moja. Imebainika kuwa, katika mataifa mengi yanayostawi, asilimia sabini na tano ya wananchi huishi katika maeneo ya mashambani na idadi hii hutegemea kilimo kujimudu kimaisha ilhali hapa Kenya ni asilimia nne peke ya bajeti inayowekezwa katika kilimo. Kwa wakati hou, ushuru unaotzwa bidhaa za kilimo katika maeneo haya umebainika kuwa mkubwa. Hii imepelekwa wekezaji katika kilimo kupungua na hivyo kuchangia kukithiri kwa baa la njaa.

Wakati umewadia kwa serikali za Afrika na wapangaji wa masuala ya uchumi kuweka juhudi maradufu katika kushabiki kilimo ili kumaliza njaa na umaskini. Kuna haja ya kuwajulisha,kuwahimiza na kuwaelimisha wakulima wa mashamba madogo madogo kuhusu mihimili ya zaraa kama vile uzalishaji wa matunda na mboga, ufugaji wa ndege, samaki na ng'ombe mbali na kuweka mikakati ya kuanzisha nafasi za kazi katika sekta ya kilimo.

Serikali itafikia lengo hili iwapo itaanza kilimo, kupunguza gharama za pembejeo za kilimo, kuweka sera zinazodhibiti uuzaji na ununuzi wa vyakula hasa baina ya mataifa na kuongeza sehemu ya bajeti inayotengewa kilimo. Bila hilo hautakuwa na linguine bali kukimbilia mataifa yaliyostawi kuomba misaada ili kuwanusuru raia wetu kutokana na gharama ya njaa.

(e) Ainisha yambwa katika sentensi : (ala2)
Shivambo alimnunulia babake simu.

.....
.....

(f) Huku ukitoa mfano, eleza maana ya sentensi tatanishi. (ala2)

.....
.....

(g) Iweke nomino 'pua' katika ngeli yake. (ala1)

.....
.....

(h) Eleza matumizi ya 'li' kama ilivyotumika katika sentensi ifuatayo: (ala1)

Tunda li meza

.....
.....

(i) Tunga sentensi ukitumia kiwakilishi cha jumla katika ngeli ya KI-VI. (ala2)

.....
.....

(j) Changanua sentensi ifuatayo ukitumia matawi. (ala4)

Amina hakwenda shuleni wala kuhudhuria ibada.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(k) Tumia kwa kutunga sentensi kuonyesha: (ala2)

(i) Kitumizi

.....
.....

(ii) Umilikaji

.....
.....

(l) Ainisha virai katika sentensi ifuatayo. (ala2)

Amefundishwa kupika vizuri na mamake.

.....
.....

For More Free KCSE Past Papers Visit www.freekcsepapers.com

m) Eleza tofauti kati ya sentensi hizi.

(ala2)

Angeimba vizuri angetuzwa

Angeliimba vizuri angelituzwa

.....
.....
.....
.....

(n) Tunga sentensi kuonyesha tofauti kati ya.

Landa na Randa

.....
.....

(o) Kitenzi kwama kiko kauli (hali)ya

.....
.....

(p) (i) Nini maana ya nomino dhahania.

(ala1)

.....
.....

(ii) Toa mfano mmoja wa nomino dhahania.

(ala1)

.....
.....

(q) Ukitoa mifano mwafaka, onyesha matumizi mawili ya koloni(☺ katika sarufi ya Kiswahili.

.....
.....
.....
.....

(r) Andika sentensi ifuatayo katika usemi wa taarifa.

“Mzee, gari la moshi huondoka hapa saa ngapi?” Mgeni aliuliza.

.....
.....

(s) Andika kinyume cha sentensi hii.

(ala2)

Kijakazi alihuzunika mtoto alipopotea.

.....
.....

